

דף ק"נ

ח' רחלות גוזזות מנה ופרס חיבות
בראשית הגז ד' ר"ד ב"ה חכ"א כל שהו

למדנו במשנה ששכיב מרע ששייר כל שהוא
במתנתו אינו חוזר. ונחלקו כמה הוא שיעור
של כל שהוא. האם הוא קרקע כדי פרנסתו, או מטלטלין כדי פרנסתו. אמר אביי
לרב יוסף, מה שהקשת לעיל למי שאמר כדי פרנסתו הרי שנינו במשנה כל שהוא.
האם בכל מקום ששנינו כל שהוא לא צריכים שיעור⁵⁵⁰? והרי שנינו במשנה בפרק
ראשית הגז, רבי דוסא בן הרכינס אומר חמש רחלות החייבות בראשית הגז, שיש
בגיות כל אחת ואחת משקל מנה ופרס⁵⁵¹, דברי רבי דוסא⁵⁵². וחכמים אומרים,
חמש רחלות גוזזות כל שהן חייבות בראשית הגז. וכמה כל שהן? אמר רב, מנה
ופרס בחמשתן, ובלבד שבכל אחת יש בה צמר במשקל חומש של מנה ופרס⁵⁵³.
ואמר לו רב יוסף שלא צריך לשנות שם כל שהוא, ואגב שהתנא הראשון אמר
ברישא שיעור גדול, מנה ופרס לכל אחת. אמרו בסיפא כל שהוא, שיעור קטן,
מנה ופרס בחמשתן יחד⁵⁵⁴. אבל במשנה כל שהוא הוא דוקא, ולכן השמועות של
אותם הזקנים אינן מכוונות!

מטלטלי לפלוני קנה כלי תשמיש
חוץ מחטים ושעורים

הגמרא אומרת שאם אדם אמר, במתנת שכיב מרע
או במתנת בריא, 'מטלטלי לפלוני' קנה את כל כלי
התשמיש שלו, חוץ מחטים ושעורים⁵⁵⁵. ואם אמר 'כל מטלטלי לפלוני' קנה אפילו
חטים ושעורים, ואפילו אבן ריחים העליונה⁵⁵⁶, חוץ מאבן ריחים התחתונה. כל
המטלטל לפלוני קנה אפילו את הריחים התחתונה⁵⁵⁷. הגמרא הסתפקה האם עבד
הוא כקרקע או כמטלטלין?. אפילו שעבד הוא כקרקע לענין שבועה וקנין בכסף
ובשטר ובחזקה אם אמר שנותן לפלוני את המטלטלין שלו כונתו לתת גם את
העבדים שלו, או שהם כקרקע גם לדבר זה⁵⁵⁸.

אמר רב אחא בנו של רב אויא לרב אשי, יש ראייה שעבד הוא כמטלטלין. ממה
ששנינו, המוכר את העיר מכר בתים, שיחין ומערות, ומרחצאות, ובית הבדין,

550 ואע"ג שקרקע כל שהוא חייב בפאה כל שהוא הוא דוקא כמו שא' לעיל בפרק לא יחפור. תוס'
551 ליטרא וחצי ליטרא. רשב"ם.

552 ומחמש צאן עשויות לומדים לבית הלל שצריכים חמש. רשב"ם.

553 מנה ופרס הוא שיעור של חכמים ור' דוסא לא ידענו מנא לו. תוס'

554 וגם במה ששנינו במסכת כלים תנור תחלתו ארבעה וסופו כל שהוא, ואמרו בחולין מהו כל שהוא טפח י"ל
שאגב שנקטו שעור גדול נקטו גם שיעור קטן. תוס'

555 והוא הדין חוץ מבהמותיו כן נראה בעיני. רשב"ם.

556 אפי' ריחים העליונה שרגילים ליטלה משם כדי לתקנה אבלאת הריחים התחתונה מתקנים במקומה.

557 כל שיכולים לטלטלו שאינו מחובר לקרקע ממש ואע"פ שאין רגילים לטלטלו. רשב"ם.

558 רשב"ם כתב שיש לעבדים דין קרקע לכל דבר דאורייתא מהכתוב "והתנחלתם". אבל בלשון בני אדם
קוראים לעבדים מטלטלין והם בכלל מתנת מטלטלין. והתוס' כתבו שהספק הוא אם עבד כמטלטלין בדינים
דרבנן למרות שעבדים הוקשו לקרקעות בדאורייתא. תוס'.

ובית השלחין, אבל לא את המטלטלין. ובזמן שאמר היא וכל מה שבתוכה, אפילו היו בה בהמה או עבדים כולן מכורין. אם עבדים הם כמטלטלין, משום כך כשמכר את העיר בתם ולא אמר היא וכל מה שבתוכה, העבדים והמטלטלין לא נמכרו. אבל אם הוא כקרקע, מדוע העבדים לא נמכרו?

מטלטלין דניידי שונים ממטלטלין אמר לו רב אשי, ואם עבדים הם כמטלטלין, מה דלא נייד? התנא אומר בסיפא מכר את המטלטלין ואפילו עבדים? אלא יש לומר, שיש הבדל בין מטלטלין ניידים למטלטלין שאינם ניידים. וגם אם נאמר שעבדים הם כקרקע יש הבדל בין קרקע ניידת לקרקע שאינה ניידת. אפילו שעבדים נקראים קרקע עבדים אינם נמכרים בכלל העיר מפני שבלשון בני אדם יש הבדל בין קרקע ניידת לשאינה ניידת. והמוכר את העיר שהיא קרקע שאינה ניידת לא העלה בדעתו למכור את העבדים שהם קרקעות ניידות.

כל נכסי לעי' יצא ב"ח שייר ק' כ"ש ואמר רבינא לרב אשי, שיש להביא ראייה ממה לא יצא ב"ח ששנינו, הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין, שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין. רבי שמעון אומר, לעולם הוא בן חורין עד שיאמר כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן. ואמר רב דימי בר יוסף בשם רבי אלעזר, עשו מטלטלין שיוור אצל עבד. כמו ששנינו שייר קרקע כל שהוא לא יצא לחירות כך אם שייר מטלטלין כל שהוא לא יצא לחירות. ולא עשו מטלטלין שיוור אצל כתובה. ואמר רבא לרב נחמן מהו הטעם לכך?, והשיב לו רב נחמן מפני שעבד הוא מטלטלין ומטלטלין הם שיוור למטלטלין. כיון ששייר מטלטלין לעצמו אפשר לומר ששייר לעצמו את העבד שהוא מטלטלין ולא יצא לחירות. אבל כתובת אשה היא קרקע, ומטלטלין אינם שיוור לקרקע. וראיה מכאן שעבד הוא כמטלטלין.

רב אשי אמר שם הוא מפני שאינו כרות גיטא ואמר רב אשי לרבינא שעבד הוא כקרקע. והטעם שעשו מטלטלין שיוור אצל העבד אינו כרב נחמן שאמר שעבד הוא מטלטלין אלא כמו שפרשנו את טעמו, שאינו 'כרות גיטא'. כיון שהאדון השאיר את המטלטלין לעצמו לא הקנה לעבד את השטר שכתובה בו זכות האדון לגמרי. והעבד אינו משוחרר בשטר מפני שאינו נקרא גט כריתות⁵⁵⁹. אמר רבא בשם רב נחמן, יש חמישה נותני מתנה שדינם אינו חלוק מנותני מקצת עד שיכתבו כל נכסיהם⁵⁶⁰. ואלו הן: שכיב מרע, עבדו, אשתו, ובניו, ומברחת.

559 כענין זה פי' ר"ח ורבותי שבלותי"ר. וגם יש לפרש שלעולם עבד הוא כקרקע ובגט אפי' מטלטלין הם שיוור אצל עבד משום שצריכים כריתות גמורה וכיון ששייר מטלטלין מי יא' שלא היה בדעתו לשייר את העבד בכלל המטלטלין כשלא פירש מה הם המטלטלין ששייר. ואע"ג שבמקום אחר עבד הוא כקרקע אינו כריתות. רשב"ם.
560 ואז דינן חלוק ממש"יר קצת ממנו וכגון שלא שיירו כלום אפי' במטלטלין כדמסיק בסיפא לבר מכתובת אשה במקרקעי הוי שיוור ולא מטלטלי. רשב"ם.

שכיב מרע עבדו 1. שכיב מרע, במה ששנינו במשנה שכיב מרע שכתב כל נכסיו
אשתו בניו ומברחת לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת, לא שייר קרקע

כל שהוא אין מתנתו קיימת. 2. עבדו, במה ששנינו הכותב כל נכסיו לעבדו יצא
בן חורין, שייר קרקע, כל שהוא לא יצא בן חורין. 3. אשתו, במה שאמר רב
יהודה בשם שמואל הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא. 4. בניו,
במה ששנינו במשנה הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה
כתובתה, אבל אם שייר מנכסיו האשה לא אבדה את כתובתה⁵⁶¹. 5. מברחת,
אשה שכתבה כל נכסיה לאחר כדי שלא יקנה אותם בעלה, אלא ישארו שלה גם
אם תתאלמן או תתגרש, אם כתבה כל נכסיה לכשתרצה יחזרו לה, שנתנה רק
כדי להבריה מבעלה. אבל אם שיירה כל שהוא קנה את המתנה ולא יחזרו לה כל
הנכסים עולמית.

ובכולם מטלטלין הם שיור, שאם שייר מטלטלין כמו ששייר קרקע, דמי חוץ
מכתובה, שאם שייר מטלטלין אינו שיור ואבדה כתובתה. מפני שחכמים תקנו
כתובה מקרקע ולא תקנו ממטלטלין. אמרימר אמר שאם שייר מטלטלין הכתובים
בכתובה וישנם בעינם הוא שיור והאשה לא אבדה כתובתה, שהרי האשה גובה את
כתובתה מהם^{562 563}.

נכסי לפלוני עבד נקרא נכסים קרקעאם אמר נכסי לפלוני⁵⁶⁴ גם עבד נקרא נכסים, כמו
נקראת נכסים גלימה נקראת נכסים כסף וזהב והוא בכלל המתנה, כמו ששנינו הכותב
כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין. קרקע נקראת נכסים, כמו ששנינו נכסים שיש
להן אחריות נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה. גלימה נקראת
נכסים, כמו ששנינו ושאיין להן אחריות אין נקנין אלא במשיכה.

מעות נקראות נכסים כמה שר"פ הקנה מעות נקראים נכסים, כמו ששנינו ושאיין להן
לר"ש ב"א מעות אגב סף ביתו אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף
ובשטר ובחזקה.⁵⁶⁵ כמו שרב פפא שהיו לו תריסר אלפי זוזים בי חוזאי, הקנה
אותם לרב שמואל בר אחא אגב הסף של ביתו. שהקנה לו בסודר את הקרקע של
כניסת ביתו והקנה לו באגב את המעות בתורת הרשאה⁵⁶⁶. וכשבא יצא לקראתו

561 מגו שירדה לשיור זה בשביל כתו' ירדה לכל הנכסים. רשב"ם.
562 כמה שאמימר א' בפרק אע"פ מטלטלי ואיתנהו בעינייהו בלא שבעה. ואפשר לומר שאמימר לשיטתו במה
שא' כאן. רשב"ם.

563 ואינו דומה למה שא' בפרק יש נוחלין מטלטלי קאמרת מטלטלי לא קאמינא, שמתלטלין אינם שיור לכתובה.
מפני שכאן מדובר במטלטלין שייחדם לכתובה וכמו שפירש רשב"ם שהוא ודאי שיור. תוס'.

564 שכי"מ שא' נכסי לפלוני או בריא שהק' בסודר ואמר נכסי לפלוני. והגמרא באה לפרש איזה דבר קרוי ממון
והוא הדין אם אמר בלשון לע"ז או בלשון שמכנים את הממון נוהג בו דין נכסי לפלוני. רשב"ם

565 כלומר ומניין שנכסים שאין להם אחריות הנקנים עם נכסים שיש להן אחריות הם גם מעות. ומנין שמעות
נקנו על ידי קרקעות, והלא אין מטבע נקנית בחליפין, ועל ידי קרקעות. רשב"ם.

566 בתורת הרשאה המפורשת בב"ק, או שהלך והחזיק בקרקע והקנה לו את המעות בכל מקום שהם כי אתא,
נפק לאפיה עד תוין. רשב"ם.

עד המקום ששמו 'תוֹךְ'⁵⁶⁷. ומכאן שמעות נקראות נכסים.

שטר נקרא נכסים כמה שא' רבה ב"י שטר נקרא נכסים, כמה שאמר רבה בר יצחק, ב' שטרות הם

והקנה להם בסודר לצורך פלוני, וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה. יכול לחזור בו מיפוי כח של השטר כל זמן שהשטר לא נמסר לו ואינו חוזר בשדה, אחרי שזכו בקנין או בחזקה, וזכין לאדם שלא בפניו. על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה. ורב חייא בר אבין אמר רב הונא שלשה שטרות הם, והוסיף על השנים שנשנו, כתב שטר מכירה שיהיה מזומן ללוקח בשעה שירצה למכור את שדהו ולא יעכב את מעותיו בשביל כתיבת השטר. כאותה ששנינו שטר למוכר ואע"פ שאין לוקח עמו. כיון שהלוקח החזיק בקרקע נקנה לו השטר כל מקום שהוא, שלדעת כן מכר לו את השדה שיזכה הלוקח בשטר הנכתב לשמו.

החזיק בשדה נקנה לו השטר וזה ששנינו נכסים שאין להם אחריות נקנים עם הנכסים שיש להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה. ומכאן ששטר נקרא נכסים שאין להן אחריות.

בהמה נקראת נכסים עופות נקראים בהמה נקראת נכסים כמו ששנינו במשנה במסכת נכסים

שקלים. המקדיש נכסיו והיה בהן בהמה הראויה על גבי המזבח זכרים ונקבות רבי אליעזר אומר זכרים ימכרו לצרכי עולות, ונקבות ימכרו לצרכי זבחי שלמים. ודמיהם יפלו עם שאר נכסים לבדק הבית. ורבי יהושע אומר זכרים עצמן ימכרו עולות. עופות נקראים נכסים, כמה ששנינו המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויין לגבי מזבח, יינות, שמנים ועופות.

תפילין נקראים נכסים ובט"ת יש תפילין נכסים

המקדיש נכסיו מעלין לו תפילין, אף התפילין הם הקדש ומעלים לו בדמים ופודם בשווייהן. וממה שהקדש חל עליהם ראייה שנקראים נכסים⁵⁶⁸. והסתפקה הגמרא האם ספר תורה נקרא נכסים כמו תפילין. או שתפילין נקראים נכסים מפני שהם מלבוש אבל ספר תורה היא מצוה ולא נכסים ואפילו שיכול למכרו אינו נקרא נכסים ונשארה הגמרא בתיקו⁵⁶⁹.

567 וי"מ חצי הדרך ומפרשים גם שלא יחזיק בהן לעצמו. ולא היא שכיון שכתב בהרשאה וכל מאן דמתעני ליה מן דינא קבלתי בין לזכות בין לחובה נשמע מכאן שעשאו שליח וכך מפרשים בב"ק. רשב"ם.

568 שהרי הקדיש את נכסיו. רשב"ם.

569 אומר ר"י שאע"ג שלענין קניה הוא כנכסים שאין להם אחריות אינו בכלל נכסים מפני שאינו יכול למכרו אלא ללמוד תורה ולישא אשה. מ"ר. תוס'